

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії геоморфології та палеогеографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

“31” серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО

Обов'язкова

Освітньо-професійна програма ОП «Середня освіта (Географія)»

Спеціальність 4.07 Середня освіта (Географія)

Галузь знань А Освіта

Рівень вищої освіти другий магістерський

Географічний факультет /

Мова навчання українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО» складена відповідно до освітньо-професійної програми А4 Середня освіта (Географія), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 13 від «28» серпня 2026 року)

Розробник: Ковбінська Галина Дмитрівна, к. геогр. н., асистент

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:
Ковбінська Галина Дмитрівна, к. геогр. н., асистент

Погоджено з гарантом ОПП Іриною ДОБИНДОЮ

Затверджено на засіданні кафедри *фізичної географії, геоморфології та палеогеографії*

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

Завідувач кафедри Дарія ХОЛЯВЧУК

Схвалено методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

Голова методичної ради Наталя АНДРУСЯК

Мета навчальної дисципліни: «Методика викладання фахових дисциплін ЗВО» — сформувати у здобувачів вищої освіти систему теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для проектування, організації та здійснення освітнього процесу з фахових (географічних) дисциплін у закладах вищої та загальної середньої освіти, а також розвинути здатність до методично обґрунтованого відбору змісту, форм, методів і засобів навчання відповідно до сучасних вимог вищої освіти та реформи Нової української школи.

Під час вивчення дисципліни студенти мають вміти:

□ сформувати у студентів знання про дидактичні основи, нормативно-правове забезпечення та компетентнісні засади організації освітнього процесу у закладах вищої освіти;

□ ознайомити із сучасними формами організації навчання (лекція, семінарське, практичне, лабораторне заняття) та специфікою їх застосування у викладанні географічних дисциплін;

□ сформувати уміння добирати й застосовувати активні та інтерактивні методи навчання географії, зокрема з використанням геоінформаційних технологій, картографічних матеріалів і космічних знімків;

□ розвинути уміння організовувати самостійну та науково-дослідну роботу студентів з фізичної, суспільної географії, ландшафтознавства та суміжних дисциплін;

□ сформувати навички розроблення засобів педагогічного контролю й оцінювання навчальних досягнень студентів, зокрема тестових завдань і критеріїв оцінювання картографічних, ГІС- та польових умінь;

□ сформувати уміння проектувати навчально-методичне забезпечення (робочу програму, силабус) фахової географічної дисципліни та організовувати навчальну польову й педагогічну практику майбутніх учителів географії.

Перереквізити. Студенти повинні володіти базовими знаннями з педагогіки та психології, розуміти закономірності організації освітнього процесу, основні принципи та методи навчання, особливості формування предметних і ключових компетентностей учнів. Важливими є також знання теоретичних основ географічної науки, уміння працювати з картами, статистичними та іншими географічними даними, а також базові навички використання цифрових та геоінформаційних технологій.

У результаті вивчення дисципліни ***«Методика викладання фахових дисциплін ЗВО»*** у студентів повинні бути сформовані такі компетентності (згідно ОПП):

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у нетипових практичних ситуаціях, розробляти та реалізовувати стратегії навчання, вирішувати нестандартні методичні задачі

Спеціальні компетентності (фахові компетентності)

СК 5. Здатність проектувати освітні програми, уроки та позакласні заходи з географії з урахуванням вікових особливостей здобувачів, освітніх стандартів і компетентнісного підходу

СК 11. Здатність викладати фахові географічні дисципліни у закладах вищої освіти, здійснювати науково-педагогічне керівництво та організовувати освітній процес на академічних засадах

Програмні результати навчання на основі освітньої програми:

ПРН 11. Проводити інноваційну педагогічну та науково-методичну діяльність у ЗЗСО і ЗВО; нести відповідальність за якість навчання, дотримуватися норм педагогічної етики та сприяти розвитку географічної освіти

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки		Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин		практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	5	150	30	16			104		іспит
Заочна	1	1	5	150	8	4			168		іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи методики викладання фахових дисциплін у вищій школі												
Тема 1. Методика викладання фахових дисциплін як наука і навчальна	10	2	1			7		0,5				11

дисципліна												
Тема 2. Дидактичні основи викладання у вищій школі	10	2	1			7		0,5				11
Тема 3. Нормативно- правове забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти	10	2	1			7		0,5	0,5			11
Тема 4. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців	10	2	1			7		0,5				11
Тема 5. Особистість викладача закладу вищої освіти: професійна компетентність і педагогічна майстерність	10	2	1			7		0,5	0,5			11
Разом за ЗМ1	50	10	5			35		2,5	1,0			55
Змістовний модуль 2. Технології, методи і форми навчання географічних дисциплін												
Тема 6. Форми організації навчання у вищій школі: лекція з фахових географічних дисциплін	10	2	1			7		0,5				11
Тема 7. Форми організації навчання у вищій школі: практичні, семінарські та лабораторні заняття з географічних дисциплін	10	2	1			7		0,5	0,5			11
Тема 8. Активні та інтерактивні методи навчання географічних	10	2	1			7		0,5				11

дисциплін												
Тема 9. Інформаційно-комунікаційні технології, геоінформаційні системи та дистанційне навчання у викладанні географії	10	2	1			7		0,5				11
Тема 10. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення географічних дисциплін	10	2	1			7		0,5	0,5			11
Разом за ЗМ2	50	10	5			35		2,5	1,0			55
Змістовний модуль 3. Організація навчального процесу, контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів-географів												
Тема 11. Педагогічний контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів з географічних дисциплін	10	2	1			7		0,5				11
Тема 12. Тестові технології контролю знань з географічних дисциплін	10	2	1			7		0,5	0,5			11
Тема 13. Науково-дослідна робота студентів як складова фахової географічної підготовки	10	2	1			7		0,5				12
Тема 14. Виробнича, польова та педагогічна практика в системі підготовки фахівців-географів	10	2	1			7		0,5	0,5			12

Тема 15. Проектування навчально-методичного забезпечення географічної дисципліни (НМК)	10	2	2			7		1	1,0			12
Разом за ЗМ 3	50	10	6			34		3,0	2,0			58
Усього годин	150	30	16			104		8,0	4,0			168

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи методики викладання фахових дисциплін у вищій школі	
1	Тема 1. Методика викладання фахових дисциплін як наука і навчальна дисципліна 1. Предмет, мета і завдання методики викладання фахових дисциплін. 2. Місце методики викладання фахових дисциплін у системі педагогічних наук. 3. Основні категорії та поняття методики викладання фахових дисциплін. 4. Історія становлення методики викладання фахових дисциплін у вищій школі. 5. Зв'язок методики викладання фахових дисциплін із суміжними науками (дидактика, психологія, фахові науки).
2	Тема 2. Дидактичні основи викладання у вищій школі 1. Сутність процесу навчання у закладі вищої освіти. 2. Закономірності та принципи навчання у вищій школі. 3. Зміст освіти і його структурування у фаховій підготовці. 4. Модель освітнього процесу: цілі, зміст, методи, форми, засоби, результат. 5. Специфіка дидактики вищої школи порівняно з дидактикою загальноосвітньої школи.
3	Тема 3. Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти 1. Законодавча база вищої освіти в Україні. 2. Стандарти вищої освіти: структура і зміст. 3. Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма як нормативний документ. 4. Робоча програма навчальної дисципліни: структура, вимоги до розроблення. 5. Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС) в організації освітнього процесу.
4	Тема 4. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців 1. Поняття компетентності та компетенції у вищій освіті. 2. Класифікація компетентностей: загальні та спеціальні (фахові). 3. Програмні результати навчання та їх формування засобами фахової дисципліни. 4. Компетентнісно орієнтоване проектування змісту фахової дисципліни. 5. Оцінювання рівня сформованості компетентностей студентів.
5	Тема 5. Особистість викладача закладу вищої освіти: професійна компетентність і педагогічна майстерність

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кваліфікаційні вимоги до науково-педагогічного працівника. 2. Структура педагогічної діяльності викладача ЗВО. 3. Педагогічна майстерність і педагогічна техніка викладача. 4. Педагогічна етика та академічна доброчесність у діяльності викладача. 5. Професійний розвиток і підвищення кваліфікації викладача фахових дисциплін.
Змістовний модуль 2. Технології, методи і форми навчання географічних дисциплін	
6	<p>Тема 6. Форми організації навчання у вищій школі: лекція з фахових географічних дисциплін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лекція як провідна форма організації навчання при підготовці фахівців-географів. 2. Види лекцій у викладанні географічних дисциплін: вступна, оглядова, проблемна, лекція-візуалізація з використанням картографічних матеріалів. 3. Структура і методика підготовки лекції з фізичної та суспільної географії. 4. Вимоги до змісту й наочності лекційного матеріалу (карти, схеми, космічні знімки, статистичні дані). 5. Активізація пізнавальної діяльності студентів на лекціях з географії.
7	<p>Тема 7. Форми організації навчання у вищій школі: практичні, семінарські та лабораторні заняття з географічних дисциплін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Семінарське заняття з суспільної географії: види, структура, методика проведення. 2. Практичне заняття з фізичної географії та ландшафтознавства: мета, завдання, структура. 3. Лабораторне заняття з картографії, геоінформаційних систем і дистанційного зондування Землі. 4. Індивідуальні заняття та консультації з курсових і кваліфікаційних робіт географічного спрямування. 5. Критерії вибору форми заняття залежно від змісту географічної дисципліни (теоретичний курс, ГІС-практикум, польова практика).
8	<p>Тема 8. Активні та інтерактивні методи навчання географічних дисциплін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація методів навчання у викладанні географії у вищій школі. 2. Активні методи навчання: проблемний виклад регіональних і глобальних географічних проблем, дослідницький метод. 3. Інтерактивні методи навчання: дискусія, дебати, мозковий штурм, кейс-метод на прикладі конкретних територій. 4. Ділові та рольові ігри у підготовці фахівців-географів (моделювання експедиційних досліджень, стратегічного планування території). 5. Проектні технології навчання: розроблення геопросторових проєктів і туристично-рекреаційних маршрутів.
9	<p>Тема 9. Інформаційно-комунікаційні технології, геоінформаційні системи та дистанційне навчання у викладанні географії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль ІКТ і геоінформаційних технологій у сучасній географічній освіті. 2. Електронні освітні ресурси та платформи дистанційного навчання географічних дисциплін. 3. Використання геоінформаційних систем (ГІС), космічних знімків і цифрових карт у навчальному процесі. 4. Змішане навчання при викладанні дисциплін природничо-географічного циклу. 5. Веб-картографування та онлайн-інструменти (Google Earth, QGIS та ін.) у підготовці фахівців-географів.
10	<p>Тема 10. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення географічних дисциплін</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Самостійна робота студентів-географів: сутність, функції, види. 2. Нормування і форми контролю самостійної роботи з фізичної та суспільної географії. 3. Методичне забезпечення самостійної роботи: робота з картографічними джерелами, статистичними даними, космічними знімками. 4. Індивідуальні навчально-дослідні завдання географічного змісту (характеристика регіону, аналіз ландшафту). 5. Формування вмінь самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів і фахівців географії.
Змістовний модуль 3. Організація навчального процесу, контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів-географів	
11	<p>Тема 11. Педагогічний контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів з географічних дисциплін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функції, види і форми педагогічного контролю у викладанні географії. 2. Принципи оцінювання навчальних досягнень студентів з фізичної та суспільної географії. 3. Критерії та шкали оцінювання практичних умінь (робота з картою, ГІС, польові дослідження). 4. Поточний, модульний, підсумковий контроль знань з географічних дисциплін. 5. Проблема об'єктивності оцінювання практичних і польових умінь студентів-географів.
12	<p>Тема 12. Тестові технології контролю знань з географічних дисциплін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Педагогічний тест у викладанні географії: поняття, функції, класифікація. 2. Форми тестових завдань з фізичної та суспільної географії: закриті, відкриті, на встановлення відповідності (географічна номенклатура, картографічні об'єкти). 3. Вимоги до складання тестових завдань із використанням картографічного матеріалу. 4. Комп'ютерне тестування знань географічної номенклатури та понятійного апарату. 5. Аналіз і статистична обробка результатів тестування з географічних дисциплін.
13	<p>Тема 13. Науково-дослідна робота студентів як складова фахової географічної підготовки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, завдання і форми науково-дослідної роботи студентів-географів. 2. Курсова, кваліфікаційна робота з фізичної, суспільної географії чи ландшафтознавства: вимоги до структури і змісту. 3. Студентські наукові гуртки, конференції, польові експедиційні дослідження. 4. Методика керівництва науково-дослідною роботою географічного спрямування. 5. Академічна доброчесність і використання картографічних та статистичних джерел у студентських роботах.
14	<p>Тема 14. Виробнича, польова та педагогічна практика в системі підготовки фахівців-географів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, завдання і види практик у підготовці фахівців-географів (навчальна, польова, виробнича, педагогічна). 2. Нормативно-методичне забезпечення польової практики (програма, маршрути, щоденник, звітність). 3. Організація педагогічної практики майбутніх учителів географії в закладах загальної середньої освіти. 4. Керівництво практикою: функції керівника від ЗВО і бази практики під час

	польових досліджень. 5. Підбиття підсумків практики: звіт, захист, оцінювання результатів польових досліджень.
15	Тема 15. Проектування навчально-методичного забезпечення географічної дисципліни (НМК) 1. Навчально-методичний комплекс географічної дисципліни: структура і зміст. 2. Робоча програма, силабус, конспект лекцій, методичні вказівки до практичних і лабораторних занять з географії. 3. Розроблення підручників і навчальних посібників з фізичної та суспільної географії. 4. Електронний навчально-методичний комплекс з використанням картографічних і геоінформаційних матеріалів. 5. Експертиза й апробація навчально-методичних матеріалів з географічних дисциплін.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання/завдання)
1	Практичне заняття 1. Аналіз освітньо-професійної програми та робочої програми фахової дисципліни <ul style="list-style-type: none"> ☐ Здійснити аналіз освітньо-професійної програми обраної спеціальності. ☐ Визначити відповідність компетентностей і програмних результатів навчання змісту конкретної дисципліни. ☐ Порівняти структуру робочих програм двох фахових дисциплін. ☐ Сформулювати пропозиції щодо вдосконалення робочої програми.
2	Практичне заняття 2. Розроблення структурно-логічної схеми лекції з фахової географічної дисципліни <ul style="list-style-type: none"> ☐ Обрати тему лекції з фізичної або суспільної географії та обґрунтувати її актуальність. ☐ Визначити мету, тип і вид лекції з урахуванням специфіки географічного змісту. ☐ Розробити план і структурно-логічну схему викладу матеріалу. ☐ Підготувати перелік карт, схем та інших наочних і технічних засобів для лекції.
	Практичне заняття 3. Проектування семінарського (практичного) заняття з географії <ul style="list-style-type: none"> ☐ Визначити мету і завдання заняття з фізичної або суспільної географії. ☐ Розробити систему питань і практичних завдань для студентів, зокрема із застосуванням карт і статистичних даних. ☐ Підготувати критерії оцінювання роботи студентів на занятті. ☐ Змодельовати фрагмент проведення заняття (мікровикладання) у групі.
	Практичне заняття 4. Використання інтерактивних методів навчання географії: ділові та рольові ігри, дискусії <ul style="list-style-type: none"> ☐ Розробити сценарій ділової або рольової гри на основі географічного

	<p>регіону чи ситуації природокористування.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Визначити ролі учасників і правила проведення гри. ☐ Провести фрагмент дискусії на задану географічну або еколого-географічну тему. ☐ Здійснити самоаналіз і взаємооцінювання проведеного заняття.
	<p><i>Практичне заняття 5. Розроблення завдань для самостійної роботи студентів з географічних дисциплін</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Визначити зміст і обсяг самостійної роботи з обраної теми фізичної чи суспільної географії. ☐ Розробити завдання репродуктивного, реконструктивного і творчого рівнів, включно із завданнями на роботу з картою. ☐ Підготувати методичні рекомендації до виконання самостійної роботи. ☐ Визначити форми контролю виконання самостійної роботи.
	<p><i>Практичне заняття 6. Складання тестових завдань різних форм з географії</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Розробити тестові завдання закритої форми на перевірку знань географічної номенклатури. ☐ Розробити завдання на встановлення відповідності та послідовності географічних об'єктів і явищ. ☐ Розробити завдання відкритої форми (з короткою відповіддю) та завдання з використанням контурної карти. ☐ Здійснити експертну оцінку розроблених тестових завдань у групі.
	<p><i>Практичне заняття 7. Розроблення критеріїв і засобів оцінювання навчальних досягнень студентів-географів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Розробити шкалу оцінювання певного виду навчальної діяльності (усна відповідь, практична робота з картою, ГІС-проект). ☐ Співвіднести розроблену шкалу зі шкалою ЄКТС та національною шкалою. ☐ Розробити оцінний лист (рубрику) для оцінювання результатів польової практики. ☐ Обговорити проблему об'єктивності оцінювання практичних і польових умінь у мікрогрупах.
	<p><i>Практичне заняття 8. Підготовка фрагмента навчально-методичного комплексу географічної дисципліни (силабусу)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Розробити анотацію та структуру сидабусу географічної дисципліни. ☐ Сформулювати цілі, програмні результати навчання, політику курсу. ☐ Розробити календарно-тематичний план вивчення дисципліни з переліком картографічних і геоінформаційних засобів. ☐ Презентувати й обговорити розроблений фрагмент НМК у групі.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи методики викладання фахових дисциплін у вищій школі			
1	Тема 1. Методика викладання фахових дисциплін як наука і навчальна дисципліна	Опрацювати нормативні документи (Закон України «Про вищу освіту», стандарт вищої освіти за спеціальністю) і підготувати конспект основних вимог до підготовки фахівців. Скласти термінологічний словник основних понять курсу (не менше 15 термінів).	7
2	Тема 2. Дидактичні основи викладання у вищій школі	Проаналізувати освітньо-професійну програму підготовки фахівців обраної спеціальності та визначити відповідність її змісту дидактичним принципам. Підготувати таблицю «Реалізація дидактичних принципів у викладанні фахової дисципліни».	7
3	Тема 3. Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти	Розробити структуру робочої програми фахової дисципліни (за обраною спеціальністю) відповідно до учинних нормативних вимог закладу вищої освіти.	7
4	Тема 4. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців	Здійснити картування (побудувати матрицю відповідності) компетентностей і програмних результатів навчання конкретної фахової дисципліни.	7
5	Тема 5. Особистість викладача закладу вищої освіти: професійна компетентність і педагогічна майстерність	Підготувати есе-роздум «Модель сучасного викладача фахової дисципліни» з обґрунтуванням особистісних і професійних якостей.	7
Змістовний модуль 2. Технології, методи і форми навчання географічних дисциплін			
1	Тема 6. Форми організації навчання у вищій школі: лекція з фахових географічних дисциплін	Розробити структурно-логічну схему (план-конспект) лекції з обраної теми курсу фізичної або суспільної географії з доббором картографічного та ілюстративного матеріалу.	7
2	Тема 7. Форми організації навчання у вищій школі: практичні, семінарські та лабораторні заняття з географічних дисциплін	Розробити план-конспект практичного або лабораторного заняття з фізичної географії, ландшафтознавства чи картографії з переліком завдань і критеріїв оцінювання.	7
3	Тема 8. Активні та інтерактивні методи навчання географічних дисциплін	Розробити сценарій інтерактивного заняття (кейс-метод або ділова гра) на основі аналізу конкретного географічного регіону чи екологічної проблеми.	7
4	Тема 9. Інформаційно-комунікаційні	Розробити фрагмент електронного навчального модуля з використанням геоінформаційних технологій	7

	технології, геоінформаційні системи та дистанційне навчання у викладанні географії	(карта, схема, інтерактивний ресурс) з обраної теми географічної дисципліни.	
5	Тема 10. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення географічних дисциплін	Розробити комплекс завдань для самостійної роботи студентів з теми фізичної або суспільної географії (репродуктивного, реконструктивного і творчого рівнів), включно із завданнями на роботу з картою.	7
Змістовний модуль 3. Організація навчального процесу, контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів-географів			
1	Тема 11. Педагогічний контроль оцінювання навчальних досягнень студентів географічних дисциплін	Розробити критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з обраної географічної дисципліни, включно із критеріями оцінювання роботи з картою та результатів польової практики, відповідно до шкали ЄКТС.	7
2	Тема 12. Тестові технології контролю знань з географічних дисциплін	Скласти банк тестових завдань (не менше 20) різних форм з теми фізичної або суспільної географії, включно із завданнями на роботу з контурною картою.	7
3	Тема 13. Науково-дослідна робота студентів як складова фахової географічної підготовки	Розробити орієнтовну тематику курсових (кваліфікаційних) робіт з обраної географічної дисципліни та методичні рекомендації щодо їх виконання, зокрема щодо організації польових досліджень.	7
4	Тема 14. Виробнича, польова та педагогічна практика в системі підготовки фахівців-географів	Розробити програму (фрагмент) навчальної польової практики з фізичної географії (наприклад, для одного з районів Українських Карпат) із визначенням завдань на кожен етап.	7
5	Тема 15. Проектування навчально-методичного забезпечення географічної дисципліни (НМК)	Розробити фрагмент навчально-методичного комплексу (силабус) з обраної географічної дисципліни, включно з переліком картографічних і геоінформаційних засобів навчання.	7

Методи навчання

Під час викладання курсу «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО» залучається низка освітніх технологій, зокрема, інформаційно-комп'ютерні технології, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття.

Під час вивчення курсу «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО» доцільно використовувати наступні методи навчання:

1. метод проблемного навчання;
2. словесні (лекція, бесіда з елементами дискусії, розповідь, пояснення) для проведення лекційних занять;
3. наочні методи здебільшого використовуються для проведення практичних робіт, серед яких найпоширеніші такі: демонстрація, графічні методи, презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо;
4. метод аналізу конкретних надзвичайних ситуацій;
5. практичні заняття;
6. навчально-рольова дискусія;
7. проектний метод;
8. електронне та інтерактивне онлайн-навчання (курси-ресурси, мультимедійні, дистанційні, web-конференції та вебінари тощо).

Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, ілюстрація, проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, бесіди і дискусії, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи формування практичних умінь і навичок: робота з контурними картами, атласами, розробка схем, таблиць, складання словника, аналіз джерельної бази, практичне виконання вправ.

Система контролю та оцінювання

Навчальні досягнення студентів із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких форм і засобів діагностики, як оцінювання практичних і самостійних робіт, тестування, оцінювання індивідуальних завдань, письмове й усне опитування.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються не вчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання рубіжних контролів (модулів) відбувається за дозволом лектора за наявності документів, що підтверджують поважні причини. Студенти повинні всі роботи виконувати самостійно, без допомоги сторонніх осіб чи використання заборонених джерел (в тому числі різних девайсів). При дистанційному навчанні або онлайн-тестах заборонено користуватися матеріалами, які не передбачені правилами проведення оцінювання (наприклад, пошуковими системами, готовими відповідями тощо). У випадку виявлення таких порушень роботи не оцінюватимуться, а результати анулюються.

Відвідування занять (як лекційних, так і практичних) є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, академічна мобільність) навчання може відвідуватись індивідуально у формі онлайн при попередженні викладача.

Облік успішності за формами поточного контролю знань за модулями в межах академічних груп проводиться за такими видами роботи студента:

- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,

- контрольні роботи, самостійні роботи,
- виконання усіх практичних робіт.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

При вивченні дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; підсумковий усний екзамен.

2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.

3. Додатково: звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль.

З навчальної дисципліни навчальним планом передбачена форма контролю – **тестовий іспит**.

Електронний контроль виконання завдань з курсу «Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО» представлений на електронній платформі <https://moodle.chnu.edu.ua>

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться задля оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (іспиту).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 20; 2 модуль – 20 балів; 3 модуль – 20

Студент, який набрав впродовж нормативного терміну вивчення дисципліни 50 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати залік і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік заради підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання заліку.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається іспит, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (іспит) – до 40 балів. Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується вищенаведена таблиця.

Студент, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання іспиту. Допущеним до складання іспиту студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2					Змістовий модуль №3						
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	40	100

4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Предмет, мета і завдання методики викладання фахових дисциплін.
2. Місце методики викладання фахових дисциплін у системі педагогічних наук.
3. Основні категорії та поняття методики викладання фахових дисциплін.
4. Дидактичні принципи навчання у вищій школі та їх реалізація у викладанні фахових дисциплін.
5. Зміст освіти та його структурування у фаховій підготовці.
6. Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу у ЗВО (Закон України «Про вищу освіту», стандарти вищої освіти).
7. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців: структура і зміст.
8. Робоча програма навчальної дисципліни: структура, вимоги до розроблення.
9. Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС): принципи організації освітнього процесу.
10. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців: поняття компетентності, класифікація компетентностей.
11. Програмні результати навчання та їх формування засобами фахової дисципліни.
12. Педагогічна майстерність і професійна компетентність викладача закладу вищої освіти.
13. Академічна доброчесність у діяльності викладача та здобувачів освіти.
14. Лекція як провідна форма організації навчання при підготовці фахівців-географів: види, структура, методика підготовки.
15. Вимоги до змісту й наочності лекційного матеріалу з фізичної та суспільної географії.
16. Семінарське заняття з суспільної географії: види, структура, методика проведення.
17. Практичне заняття з фізичної географії та ландшафтознавства: мета, завдання, структура.
18. Лабораторне заняття з картографії, ГІС і дистанційного зондування Землі: специфіка організації.
19. Класифікація методів навчання у викладанні географії.
20. Активні методи навчання географічних дисциплін.
21. Інтерактивні методи навчання: дискусія, мозковий штурм, кейс-метод на прикладі географічного регіону.
22. Ділові та рольові ігри як метод підготовки фахівців-географів.

23. Роль геоінформаційних технологій, космічних знімків і цифрових карт в організації освітнього процесу.
24. Дистанційне та змішане навчання географічних дисциплін: моделі, платформи, особливості організації.
25. Самостійна робота студентів-географів: сутність, види, методичне забезпечення.
26. Індивідуальні навчально-дослідні завдання географічного змісту.
27. Функції, види і форми педагогічного контролю у викладанні географії.
28. Принципи і критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з фізичної та суспільної географії.
29. Шкали оцінювання: національна, 100-бальна, ЄКТС — їх співвідношення.
30. Особливості контролю й оцінювання практичних умінь студентів-географів (робота з картою, ГІС, польові дослідження).
31. Педагогічний тест у викладанні географії: поняття, функції, класифікація, форми тестових завдань.
32. Вимоги до складання тестових завдань з використанням картографічного матеріалу та географічної номенклатури.
33. Науково-дослідна робота студентів-географів: мета, завдання, форми, роль польових експедиційних досліджень.
34. Вимоги до структури і змісту курсової (кваліфікаційної) роботи з географії.
35. Навчальна польова, виробнича та педагогічна практика в системі підготовки фахівців-географів: мета, завдання, організація.
36. Навчально-методичний комплекс географічної дисципліни: структура і зміст.
37. Силабус географічної дисципліни: призначення, структура, відмінність від робочої програми.
38. Розроблення підручників і навчальних посібників з фізичної та суспільної географії.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (протокол №16 від 25 листопада 2024 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

- робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;
- проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Coursera та інших фахових платформах.

Результати зараховуються для відповідних тем лекційних і практичних занять чи окремих модулів цієї навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

Рекомендована література:

1. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посіб. / за ред. С.Г. Коберніка. Київ: Навчальна книга, 2005. 319 с.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2011. 486 с.
3. Лаврук М.М. Загальна методика навчання географії: практична робота та індивідуальні дослідження студентів: навч.-метод. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 143 с.
4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
5. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2013. 570 с.

6. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика: монографія. Київ: Фенікс, 2007. 304 с.
7. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. Київ: ДНВП «Картографія», 2012. 512 с.
8. Piskorz S. (red.). Zarys dydaktyki geografii. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1997.
9. Biddulph M., Lambert D., Balderstone D. Learning to Teach Geography in the Secondary School: A Companion to School Experience. 4th ed. London: Routledge, 2020.
10. Catling S., Willy T. Understanding and Teaching Primary Geography. 2nd ed. London: SAGE Publications, 2018.

Додаткова

1. Чубрей О.С., Добинда І.П., Ковбінська Г.Д. Інноваційні технології як чинник формування трансверсальних компетентностей у майбутніх учителів географії Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Медицина») журнал, № 8(54). 2025. С. 905-913
[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54))
2. Руденко В.П., Білоус В.А., Руденко С.С., Ковбінська Г.Д. «Німецька шкільна географія» Олександра Зупана в українських реаліях сьогодення. Науковий вісник ХДУ Серія Географічні науки № 20 (2024), С.72-79. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2024-20-9>
3. Руденко В.П., Білоус В.А., Руденко С.С., Ковбінська Г.Д. Картографічне забезпечення підручника О. Зупана «Grundzüge der Physischen Erdkunde» («Основи фізичної географії») «Природнича освіта та наука», випуск 6, 2026, с.181-187. <https://doi.org/10.32782/NSER/2025-6.23>
4. Чубрей О.С., Ковбінська Г.Д., Чорней Т.Д. Емпіричне дослідження ефективності інноваційних методів викладання географії у 8 класі «Інноваційна педагогіка», № 93(2). 2026. С. 67-72. І <https://doi.org/10.32782/ip/93.2.12>
5. В.Грицьку, В.Присакар, Г.Ковбінська Життєвий та науковий шлях професора Василя Миколайовича Гуцуляка - видатного українського географа і педагога Науковий вісник Чернівецького університету: Географія. Випуск 853, 2025, С. 168-172
<https://doi.org/10.31861/geo.2025.853.168-172>

Інформаційні ресурси

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/>
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/>
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu->

**Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ)
під час виконання навчальних завдань:**

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.